

Ústavný súd Slovenskej republiky
Hlavná 110
042 65 Košice

Bratislava, 21. augusta 2024

Písomné stanovisko Slovenského národného strediska pre ľudské práva ku konaniu evidovanému pod číslom PL. ÚS 5/2024-77

Vážený Ústavný súd Slovenskej republiky,

v súlade s ustanovením § 86 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) predložilo Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej v texte ako „Ústavný súd“) stanovisko zo dňa 30. augusta 2023 k návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej v texte ako „Ústava“), prijaté dňa 15. mája 2023 Ústavným súdom.

Stredisku bola dňa 10. júla 2024 doručená žiadosť Ústavného súdu o zaslanie písomného stanoviska v súlade s ustanovením § 86 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z pozície nezávislej ľudskoprávnej a antidiskriminačnej inštitúcie je cieľom Strediska týmto stanoviskom predniesť Ústavnému súdu argumenty a informácie, ktoré by mu mohli napomôcť v rozhodovacom procese posúdenia súladu konkrétnych ustanovení, a to pri plnom rešpektovaní jeho nezávislosti.

A. Nosné zdroje zásahu do ľudských práv

V stanovisku zo dňa 30. augusta 2023 (ďalej ako „stanovisko z roku 2023“) poukázalo Stredisko v písm. D na diskrimináciu osôb žijúcich v pároch rovnakého pohlavia. V rámci testu aplikovanému k posudzovaniu zákazu diskriminácie Stredisko v bodoch 40 až 51 stanoviska ilustratívne uviedlo konkrétne právne predpisy, resp. ustanovenia, v ktorých absentuje právna ochrana vzťahov párov rovnakého pohlavia. Predmetné ustanovenia uvádzalo symbolicky za účelom názorného poukázania na ujmy spôsobené párom rovnakého pohlavia v porovnaní s párom opačného pohlavia, ktorých práva sú chránené prostredníctvom právneho inštitútu manželstva. Na tomto mieste poukazuje na tie, ktoré sú predmetom ďalšieho konania.

Podľa § 71 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „zákon o rodine“), manželia majú vzájomnú vyživovaciu

povinnosť. V prípade jej neplnenia, existuje možnosť navrhnúť súdu stanovenie rozsahu vyživovacej povinnosti tak, aby životná úroveň oboch manželov bola v zásade rovnaká. Súd pri rozhodovaní o určení rozsahu vyživovacej povinnosti prihliada aj na starostlivosť o domácnosť. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi má prednosť pred vyživovacou povinnosťou detí voči rodičom. Právna úprava vyživovacej povinnosti pri pároch rovnakého pohlavia absentuje. Môžu si síce vytvárať a budovať vzťahy na základe princípu vzájomnej starostlivosti a podpory, no v prípade neochoty plniť zo strany jedného z partnerov, absentuje možnosť obrátiť sa na súd v otázke určenia rozsahu vyživovacej povinnosti na dosiahnutie rovnakej životnej úrovne. Existencia možnosti zaviazať sa zmluvne k vzájomnej vyživovacej povinnosti medzi partnermi alebo partnerkami rovnakého pohlavia nedokáže plnohodnotne nahradiť vyživovaciu povinnosť, ktorú vymedzuje zákon o rodine a ktorá vzniká automaticky uzavretím manželstva.

V zmysle § 74 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej ako “zákon o sociálnom poistení”) má vdova nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý bol ku dňu smrti poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok alebo ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok, alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. V zmysle § 74 ods. 6 zákona o sociálnom poistení, na nárok vdovca na vdovecký dôchodok po manželke platia odseky 1 až 5 rovnako. Obdobná právna úprava v prípade párov rovnakého pohlavia absentuje. Partner muža na dôchodku, ktorý zomrel nemá nárok na vdovecký dôchodok.¹

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej ako “Občiansky zákonník”) vymedzuje v prípade dedenia zo zákona štyri dedičské skupiny. Partneri rovnakého pohlavia nie sú priamo explicitne uvedení v žiadnej z nich. Môžu byť považovaní iba za tzv. spolužijúce osoby, ktoré sú vymedzené v druhej a tretej dedičskej skupine. Na rozdiel od manžela a rodiča poručiteľa, spolužijúce osoby nemôžu byť v druhej skupine samostatnými dedičmi. V prípade, ak nededí manžel, ani žiadny z rodičov, spolužijúca osoba dedí v tretej dedičskej skupine. V tretej skupine dedia rovnakým dielom poručiteľovi súrodenci a spolužijúce osoby. Na rozdiel od manžela poručiteľa, partner rovnakého pohlavia musí preukazovať, že spĺňa podmienky spolužijúcich osôb. U spolužijúcich osôb musia byť súčasne splnené tieto zákonné podmienky: spolužitie s poručiteľom v spoločnej domácnosti po dobu aspoň jedného roka pred smrťou poručiteľa, starostlivosť o spoločnú domácnosť,

¹ Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie ponúka interpretáciu ustanovení smerníc v oblasti sociálneho zabezpečenia pri pozostalostných dávkach registrovaných partnerov (v nadväznosti na systémy zamestnanosti). Napr.: Súdny dvor Európskej únie, Tadao Maruko proti Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, vo veci C-267/06 a Súdny dvor Európskej únie, GV proti Caisse nationale d'assurance pension, vo veci C-731/21.

alebo odkázanosť na výživu poručiťa. V prípade manželstva nie je relevantná jeho dĺžka, ani skutočnosť, či manželia žijú v spoločnej domácnosti.

Stredisko poukazuje na reálnu možnosť situácie, kedy partneri rovnakého pohlavia fungujú v dlhoročnom stabilnom vzťahu, no nežijú v spoločnej domácnosti a v prípade smrti jedného z partnerov, druhý automaticky nespĺní podmienky dedenia zo zákona. V rovnakej situácii sa môžu nachádzať partneri opačného pohlavia, ktorí nežijú v spoločnej domácnosti. Takéto páry však majú možnosť uzavrieť manželstvo.

Situáciu párov rovnakého pohlavia možno riešiť spísaním závetu. V takomto prípade ide o úkon navyše v porovnaní s manželmi, ktorým vzniká právo dediť priamo zo zákona. Podľa právneho názoru Strediska platná a účinná právna úprava dedenia dostatočne nechráni vzťahy párov rovnakého pohlavia.

Na základe aplikovaného testu proporcionality konštatovalo Stredisko v bode 54 stanoviska z roku 2023, že súčasný právny stav je dostatočným podkladom pre konštatovanie o porušovaní čl. 12 ods. 2 v spojení s čl. 19 ods. 2 Ústavy.

Nad rámec uvedeného, Stredisko poukazuje na definíciu rodinného príslušníka v zákone č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej ako „zákon o peňažných príspevkoch“). Beneficientom dávok a asistencie upravenej v zákone o peňažných príspevkoch v súčasnosti nemôže byť nezosobášený partner občana Slovenskej republiky. Zákonná definícia totiž pre nárok týkajúci sa občana tretej krajiny vyžaduje status manžela, manželky, rodiča alebo nezaopatreného dieťa (§ 3 ods. 4 zákona o peňažných príspevkoch). Partneri v partnerstvách rovnakého pohlavia nemajú možnosť získať status manžela/manželky, a podieľať sa tak na realizácii „podpory sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti“ (§ 1 ods. 2 zákona o peňažných príspevkoch).

Právny poriadok Slovenskej republiky spája s existenciou manželstva určité právne dôsledky. Ako príklad Stredisko poukazuje na legálnu definíciu pojmu „blízkej osoby“ vymedzenú v § 116 Občianskeho zákonníka. V súkromnoprávnych vzťahoch má právny význam skutočnosť, či ich účastníci sú vo vzájomnom pomere blízkymi osobami. *Ceteris paribus*, ako v prípade definície manželstva, Stredisko v prípade definície blízkych osôb nenamieta, že definícia zahŕňa manžela/manželku, ale skutočnosť, že legálna definícia nezahŕňa osoby z páru rovnakého pohlavia, čo vedie k ich právnej neistote.

V kontexte právomoci Ústavného súdu rozhodnúť o tej časti návrhu, v ktorej navrhovatelia napadli konkrétne ustanovenia vybraných zákonov, Stredisko rešpektuje ústavnú definíciu manželstva z roku 2014, *ergo* nenamieta nesúlad definovania manželstva v zákone o rodine s Ústavou. Poukazuje však na absenciu rodinnoprávneho inštitútu pre páry rovnakého pohlavia a súčasne na existenciu iných záväzkov, ktoré patria pod obsah pojmu „rodinný život“ v zmysle čl. 8 Dohovoru. V zmysle čl. 2 zákona o rodine je „rodina založená

manželstvom základnou bunkou spoločnosti. Spoločnosť všetky formy rodiny všestranne chráni.“ Napriek právnomu vyjadreniu tohto mravného postulátu zákon o rodine absolútne opomína páry rovnakého pohlavia a ich právnu ochranu. Stredisko tak namieta nesúlad slovného spojenia v čl. 2 prvej vety zákona o rodine “založená manželstvom” s cieľom umožniť realizáciu rodinnoprávnych vzťahov v zmysle zákona o rodine aj na rodiny založené iným spôsobom ako manželstvom.

B. K vymedzeniu pojmu „rodinný život“ v rozsahu čl. 8 Dohovoru

Podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy je manželstvo definované ako jedinečný zväzok muža a ženy a v súlade s ústavnou definíciou upravuje podmienky jeho vzniku zákon o rodine. Iný inštitút právneho uznania vzťahov osôb rovnakého či opačného pohlavia právny poriadok nevymedzuje. Stredisko svojim stanoviskom plne rešpektuje ústavnú definíciu manželstva.

S odkazom na čl. 2 zákona o rodine, ako aj na ďalšie už vyššie vymedzené ustanovenia zákona o rodine, Občianskeho zákonníka, zákona o sociálnom poistení a zákona o peňažných príspevkoch, rozumejúc, že ustanovenia predmetných právnych úprav boli zvolené ilustratívne, si Stredisko dovoľuje poukázať na relevantnú rozhodovaciu prax ESLP.

„Rodinný život“ v zmysle čl. 8 Dohovoru je v podstate otázkou závisiacou od existencie úzkych osobných väzieb (Marckx proti Belgicku, 1979, § 31). Podľa čl. 8 Dohovoru, právo na rodinný život zahŕňa manželské vzťahy, ale aj iné *de facto* „rodinné zväzky“, keď osoby spolu žijú aj mimo manželstva (Paradiso a Campanelli proti Taliansku, GC, 2017, § 140). Pokiaľ ide o vzťahy medzi osobami rovnakého pohlavia, ESLP konštatoval, že vzhľadom na rýchly vývoj spojený s právnym uznaním párov rovnakého pohlavia, a to v značnom počte zmluvných štátov, je nesprávne naďalej zastávať názor, že na rozdiel od párov opačného pohlavia nemôže pár rovnakého pohlavia pociťovať alebo žiť „rodinný život“ v zmysle čl. 8 Dohovoru. Súd preto konštatoval, že vzťah páru rovnakého pohlavia, ktorý žije v stabilnom *de facto* partnerstve rovnako spadá pod rozsah pojmu „rodinný život“ (Schalk a Kopf proti Rakúsku, 2010, § 94). ESLP potvrdil, že páry, ktoré spolu nežijú, či už zo sociálnych dôvodov alebo z dôvodu zamestnania, stále môžu vytvárať stabilné zväzky, a teda prináleží im garancia ochrany práva na rodinný život v zmysle čl. 8 Dohovoru (Vallianatos a ďalší proti Grécku, GC, 2013, § 73). Súd uviedol, že v dnešnom globalizovanom svete viaceré páry zažili obdobie, počas ktorého fungovali vo vzťahu na diaľku. Kvôli zamestnaniu alebo inému dôvodu mohli bývať v rôznych krajinách. Skutočnosť, že spolu nebývajú, teda sama osebe nemá vplyv na existenciu stabilného vzťahu alebo potrebu jeho právnej ochrany (Oliari a ďalší proti Taliansku, 2015, § 169). ESLP zdôraznil, že koncept rodiny sa nevyhnutne vyvíja, čo dokazujú zmeny, ktorými si prešiel od prijatia Dohovoru (Przybyszewska a ďalší proti Poľsku, 2024, § 120 a Fedotova a ďalší proti Rusku, GC, 2023, §§ 207-08).

Ochrana tradičnej rodiny, nutnosť zachovania tradičných inštitútov manželstva a rodiny, ktoré predstavujú základné hodnoty spoločnosti a ktoré chráni Ústava predstavujú častú argumentačnú líniu zmluvných štátov Rady Európy v prípadoch absencie právneho uznania a ochrany párov rovnakého pohlavia (Fedotova a ďalší proti Rusku, GC, 2023, § 206, Przybyszewska a ďalší proti Poľsku, 2024, §§ 119-120, Maymulakhin a Markiv proti Ukrajine, 2023, § 75). Vzhľadom k tomu, že Dohovor predstavuje živý nástroj, ktorý je potrebné interpretovať s ohľadom na podmienky súčasnej doby, štát, pri prijímaní prostriedkov ochrany rodiny a rešpektovania rodinného života v zmysle čl. 8 Dohovoru, musí nevyhnutne zohľadniť vývoj v spoločnosti a zmeny vo vnímaní spoločenských a občianskoprávných otázok a vzťahov vrátane skutočnosti, že neexistuje len jeden spôsob alebo jedna voľba, pokiaľ ide o vedenie rodinného alebo súkromného života (Vallianatos a ďalší, GC, 2013, § 84, Fedotova a ďalší proti Rusku, GC, 2023, § 209.) V prípade párov rovnakého pohlavia, ESLP napríklad rozhodol, že podľa čl. 14 Dohovoru v spojení s čl. 8 Dohovoru, vylúčenie osoby, ktorá je vo vzťahu s inou osobou rovnakého pohlavia, z možnosti naďalej užívať nájom v prípade smrti jedného z partnerov, nemôže byť odôvodnené potrebou ochrany tradičnej rodiny (Karner, 2003, § 41). V inom prípade ESLP konštatoval, že nebolo preukázané, že vylúčenie možnosti adopcie druhým rodičom v prípade páru rovnakého pohlavia v Rakúsku, zatiaľ čo v prípade páru opačného pohlavia sa takáto možnosť pripúšťa, by bolo možné odôvodniť ochranou rodiny v tradičnom zmysle (X a ďalší proti Rakúsku, GC, 2013, § 151).

C. Aktuálny vývoj v oblasti legislatívneho uznania párov rovnakého pohlavia v rámci zmluvných štátov Rady Európy a Európskej únie

Väčšina členských štátov Rady Európy v súčasnosti právne uznáva zväzky párov rovnakého pohlavia. Ide o jasný trend vývoja smerom k požiadavke poskytnutia právnej ochrany párom rovnakého pohlavia a rešpektovania ich práva na ochranu súkromného a rodinného života, na ktorý v kontexte európskeho konsenzu poukázal aj ESLP (Fedotova a ďalší proti Rusku, GC, 2023, § 186, Maymulakhin a Markiv proti Ukrajine, 2023, § 78, Buhuceanu a ďalší proti Rumunsku, 2023, § 74, Koilova a Babulkova proti Bulharsku, 2023, § 61, Przybyszewska a ďalší proti Poľsku, 2024, § 100).

Spomedzi členských štátov Európskej únie (ďalej ako "EÚ") ich vnútroštátne legislatívy umožňujú uzavrieť manželstvá párom rovnakého pohlavia v 16 štátoch (Belgicko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Slovinsko, Španielsko a Švédsko.) Od 16. februára 2024 umožnilo uzavrieť manželstvá párom rovnakého pohlavia aj Grécko. Na úrovni Rady Európy ide spolu o 21 štátov (vyššie uvedené štáty Európskej únie a Andorra, Island, Nórsko, Švajčiarsko a Veľká Británia). Lichtenštajnsko sa stane 22. krajinou, ktorá umožní uzavrieť manželstvo párom rovnakého pohlavia. Zákon nadobudne platnosť 1. januára 2025.

Registrované partnerstvá alebo inú formu civilných zväzkov garantuje legislatívne 6 členských štátov Európskej únie (Cyprus, Česká republika, Chorvátsko, Lotyšsko, Maďarsko, Taliansko). Na úrovni Rady Európy ide o 9 štátov (vyššie uvedené štáty EÚ, Čierna Hora, Monako a San Maríno). V rámci členských štátov Rady Európy, ide teda celkovo o 31 krajín, ktoré uznávajú a chránia vzťahy párov rovnakého pohlavia. V Lotyšsku pritom vstúpili do platnosti legislatívne zmeny, ktoré umožňujú párom rovnakého pohlavia uzatvárať registrované partnerstvá až od 1. júla 2024. Na druhej strane, v Českej republike budú môcť páry rovnakého pohlavia od 1. januára 2025 uzavrieť tzv. „partnerstvo“. V zmysle § 655 ods. 2 novelizovaného občianskeho zákonníka *partnerství je trvalý svazek dvou lidí stejného pohlaví, který se uzavírá stejným způsobem jako manželství. Nestanoví-li zákon nebo jiný právní předpis jinak, vztahují se na partnerství a práva a povinnosti partnerů ustanovení o manželství, právech a povinnostech manželů, vdovách a vdovcích obdobně.*²

Legislatívu, upravujúcu právne uznanie párov rovnakého pohlavia, nemá spomedzi krajín EÚ prijatú už len Bulharsko, Litva, Slovensko, Poľsko a Rumunsko. Z týchto 5 krajín však Litva 23. mája 2023 v prvom čítaní prijala návrh zákona umožňujúceho civilné zväzky pre páry rovnakého pohlavia.

Spomedzi 46 krajín Rady Európy 31 štátov v súčasnosti poskytuje možnosť právneho uznania párov rovnakého pohlavia. Z toho v 22 prípadoch ide o členské štáty EÚ. Legislatíva zabezpečujúca právne uznanie párom rovnakého pohlavia absentuje, okrem Slovenska, aj v Albánsku, Arménsku, Azerbajdžane, Bosne a Hercegovine, Bulharsku,³ Gruzínsku, Litve, Moldavsku, Poľsku,⁴ Rumunsku,⁵ Severnom Macedónsku, Srbsku, Turecku a na Ukrajine.⁶ V súčasnosti však v troch z týchto krajín, konkrétne v Litve, Ukrajine a Poľsku, prebiehajú legislatívne procesy k prijatiu legislatívy umožňujúcej registrované partnerstvá alebo inú formu právneho uznania párov rovnakého pohlavia. Dňa 9. augusta 2024 výbor parlamentu Ukrajiny pre verejné zdravie, zdravotnú starostlivosť a zdravotné poistenie podporil návrh zákona, ktorý legalizuje civilné zväzky párov rovnakého pohlavia. Výbor odporučil jeho prijatie v prvom čítaní. Dňa 27. decembra 2023 poľský premiér avizoval, že návrh zákona

² Zákon č. 123/2024 Sb., ktorým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, dostupný na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2024-123>

³ Situáciu vyhodnotil v decembri 2023 ESELP ako porušenie čl. 8 Dohovoru. Pozri: Koilova a Babulkova proti Bulharsku, sťažnosť č. 40209/20, dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-226416%22%5D%7D>

⁴ Situáciu vyhodnotil v marci 2024 ESELP ako porušenie čl. 8 Dohovoru. Pozri: Przybyszewska a ďalší proti Poľsku, sťažnosť č. 11454/17 a 9 ďalších, dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-229391%22%5D%7D> +

⁵ Situáciu vyhodnotil v máji 2023 ESELP ako porušenie čl. 8 Dohovoru. Pozri: Buhuceanu a ďalší proti Rumunsku, č. sťažnosti 20081/19, dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-224774>.

⁶ Situáciu v júni 2023 vyhodnotil ESELP ako porušenie čl. 14 Dohovoru v spojení s čl. 8 Dohovoru. Pozri: Maymulakhin a Markiv proti Ukrajine, č. sťažnosti 75135/14, dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-224984>.

o legalizácii zväzkov osôb rovnakého pohlavia bude predložený v parlamente v roku 2024. Dňa 9. júla 2024 bol do programu poľskej vlády zaradený návrh zákona, ktorý umožňuje párom opačného, ako aj párom rovnakého pohlavia, vytvárať civilné zväzky. Litovský parlament na poslednom júlovom zasadnutí zaradil do programu schôdze hlasovanie o zákone o občianskych zväzkoch. Napriek predchádzajúcej dohode, strana sociálnych demokratov avizovala bojkot predkladaného návrhu zákona v poslednom čítaní, čo by malo za následok nedostatok hlasov na jeho schválenie. Iniciatívne preto litovská vláda 25. júla 2024 stiahla návrh zákona, čo umožní novému parlamentu po voľbách v októbri 2024 pokračovať v legislatívnom procese.

D. Podpora zväzkov párov rovnakého pohlavia v rámci členských štátov EÚ

Najnovšia správa Eurobarometra, ktorá mapuje verejnú mienku v EÚ poukazuje na to, že akceptácia LGBTI ľudí vo všetkých krajinách EÚ jednoznačne rastie. Až 72 % Európanov súhlasí, že manželstvá osôb rovnakého pohlavia by mali byť povolené v celej Európe.⁷ Na porovnanie, z výsledkov Eurobarometra z roku 2019 vyplýva, že s vyššie uvedeným súhlasilo 69 % Európanov.⁸

Z výsledkov prieskumu Eurobarometra z roku 2023⁹ vyplýva, že verejná podpora manželstiev osôb rovnakého pohlavia v členských štátoch EÚ bola najvyššia vo Švédsku (94 %), Holandsku (94 %), Dánsku (93 %), Španielsku (88 %), Írsku (86 %), Luxembursku (84 %), Nemecku (84 %), Portugalsku (81 %), Belgicku (79 %) a Francúzsku (79 %). Slovenská republika patrí medzi 6 členských štátov EÚ s najnižšou podporou manželstiev osôb rovnakého pohlavia s výsledkom 37 %.¹⁰ Stredisko odkazuje na stanovisko bývalej Komisárky Rady Európy pre ľudské práva, v procesnom postavení tretej strany, podaným v rámci konania vo veci Fedotova proti Rusku, v ktorom uviedla, že negatívny postoj spoločnosti k LGBTI ľuďom môže byť výsledkom ich stigmatizácie zo strany určitých politických aktérov. Prieskumy verejnej mienky v krajinách, kde politickí lídri presadzovali homofóbne politiky ukázali, že došlo k poklesu akceptácie sexuálnych menšín.¹¹

⁷ Diskriminácia v Európskej únii, dostupné v AJ na: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>

⁸ Eurobarometer o spoločenskej akceptácii LGBTIG osôb v EÚ – 2019, dostupné v AJ na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/eurobarometer-social-acceptance-lgbtqi-people-eu-2019_en

⁹ Prieskum Eurobarometer sa uskutočňuje každé štyri roky.

¹⁰ Z výsledkov prieskumu Eurobarometra z roku 2023 vyplýva, že verejná podpora manželstiev osôb rovnakého pohlavia v rámci členských štátov EÚ bola najnižšia v Estónsku (41 %), Litva (39 %), Slovensko (37 %), Lotyšsko (36 %), Rumunsko (25 %), Bulharsko (17 %).

¹¹ Third party intervention by the Council of Europe Commissioner for Human Rights under Article 36, paragraph 3, of the European Convention on Human Rights Application No. 40792/10, 30538/14 and 43439/14 Irina Borisovna Fedotova and Irina Vladimirovna Shipitko and 2 other applications v. Russia, bod 35, dostupné na: <https://rm.coe.int/third-party-intervention-before-the-european-court-of-human-rights-in-/1680a5de6c>

Práve uznanie zväzku párov rovnakého pohlavia by mohlo prispieť k zvýšeniu verejnej podpory a miery tolerancie v spoločnosti. Ilustratívne možno poukázať na Maltu, kde sa po zavedení civilných zväzkov osôb rovnakého pohlavia podpora manželstiev osôb rovnakého pohlavia zvýšila verejná podpora párov rovnakého pohlavia z 18 % na 65 % (Przybyszewska a ďalší proti Poľsku, 2024, § 62).

Na podporu uvedenej argumentácie Stredisko zároveň odkazuje na ďalšie poznatky z rozhodovacej praxe ESĽP, v rámci ktorej zopakoval, že *“by bolo nezlučiteľné so základnými hodnotami Dohovoru, ak by sa výkon práv vyplývajúcich z Dohovoru menšinovou skupinou podmieňoval akceptovaním väčšinovej skupiny. V takomto prípade by bolo požívanie práv vyplývajúcich z Dohovoru len teoretické“* (Bayev proti Rusku, 2017, § 70). ESĽP v inom konaní tiež konštatoval, že podľa čl. 14 Dohovoru tradície, stereotypy a prevládajúce spoločenské postoje v určitej krajine nemôžu byť samy osebe považované ako dostatočné odôvodnenie rozdielneho zaobchádzania z dôvodu sexuálnej orientácie (Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku, 2017, § 78, Fedotova proti Rusku, GC, 2023, § 217). Zároveň už viackrát zopakoval, že údajne odmietavý alebo dokonca nepriateľský postoj heterosexuálnej väčšiny nemožno postaviť proti záujmu páru rovnakého pohlavia, aby ich vzťah bol primerane uznaný a chránený zákonom (Buhuceanu a ďalší proti Rumunsku, 2023, § 80; Fedotova proti Rusku, GC, 2023, § 219, Przybyszewska a ďalší proti Poľsku, 2024, § 118).

E. Záver

Stredisko si dovoľuje vyjadriť názor a presvedčenie, že s odkazom na rozhodovacie prax ESĽP, aktuálny vývoj v oblasti právneho uznania zväzkov párov rovnakého pohlavia v rámci EÚ a Rady Európy a výsledky prieskumu o stave spoločenského vnímania párov rovnakého pohlavia v jednotlivých zmluvných štátoch Rady Európy, je aktuálny právny stav v rozpore s čl. 19 ods. 2 Ústavy, s čl. 8 Dohovoru, ako aj s čl. 12 ods. 2 Ústavy v spojení s čl. 19 ods. 2 Ústavy a čl. 14 Dohovoru v spojení s čl. 8 Dohovoru.

S úctou

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka